

75È ANIVERSARI DE LA MARXA DE TREBALLADORS ESPANYOLS A L'ALEMANYA D'ADOLF HITLER

-ATUR I COL-LABORACIONISME-

Comiat de sis-cents treballadors que marxen a Alemanya

27 de novembre de 1941

Autor: Brangulí

[ANC1-42-N-9678](#).

Codi doc [ANC@ula](#): 3579.

Descripció

El document correspon a una fotografia química en blanc-i-negre, de dimensions de 6x9 cm, presa el dia 27 de novembre de 1941 a l'Estació de França de Barcelona. Il·lustra una escena de l'acomiadament dels treballadors que van formar part de les primeres remeses de mà d'obra que van partir de Barcelona en direcció a l'Alemanya nazi.

Interès del document

A partir del mes de novembre de 1941, centenars de treballadors espanyols es van traslladar a l'Alemanya d'Adolf Hitler per treballar en l'esforç de guerra del Tercer Reich en el marc de la Segona Guerra Mundial. La fotografia mostra una família en

actitud alegre -potser per l'esperança en les oportunitats que aquell viatge els pot oferir- i és una mostra de la col·laboració del règim amb les potències de l'eix.

Context

El final de la Guerra Civil espanyola va suposar la instauració d'un règim dictatorial dirigit amb mà de ferro pel general Francisco Franco.

Com a conseqüència de la guerra, el país es trobava en una situació econòmica precària: bona part de les infraestructures estaven inutilitzades, el limitat teixit industrial estava severament debilitat i la producció agrícola era incapaç d'abastir a tota la població. La política econòmica adoptada pel règim, basada en l'autarquia, no va poder solucionar aquestes qüestions, ja que el país no podia generar recursos ni llocs de treball suficients com per garantir la subsistència de tota la ciutadania,

D'altra banda, el règim franquista tenia un altre assumpte important per atendre: la reclamació del deute, que havia contret amb els alemanys pel suport que li van donar durant la guerra i que aquests, arran en plena Segona Guerra Mundial, li reclamaven, sense que les finances del règim hi poguessin fer front.

Malgrat la situació, la proximitat ideològica entre els dos règims es va afermar a inicis de la Segona Guerra Mundial, amb els contactes entre un i altre bàndol i es van signar alguns acords específics de col·laboració que van donar prova de les inclinacions polítiques del règim franquista i que li servien per compensar, al menys en part, l'ajut rebut d'aquest país

Com a fruit d'aquests acords, Espanya va col·laborar amb Alemanya, tant en l'aspecte bèl·lic com en l'econòmic:

- Amb la creació del cos de voluntaris de la *División Azul* (nom amb que va ser coneguda la *División Española de Voluntarios*), com una unitat militar teòricament formada per voluntaris que van anar a lluitar al costat dels alemanys durant la campanya que Hitler havia emprès contra la Unió Soviètica.
- Amb l'enviament de treballadors espanyols a l'Alemanya de Hitler.

En el marc del desenvolupament de la Segona Guerra Mundial, la indústria de guerra alemanya necessitava treballadors urgentment. Així doncs, a l'agost de 1941 es va signar l'acord¹ que va formalitzar les negociacions i Espanya va comprometre a proporcionar tants productors com li fos possible.

¹ HEINE, Hartmut. "El envío de trabajadores españoles a la Alemania nazi, 1941-1945". *Migraciones y exilios*. (2006), núm. 7, p. 10. Disponible a: http://www.aemic.org/assets/articulos/129/original/Hermut_Heine_-_Migraciones_y_Exilios_7_-_2006.pdf?1283253375. [Consulta: 24-11-2016].

Aquesta mesura va ser aprovada per ambdues parts, com a via per efectuar el pagament de l'ajuda dispensada per Alemanya durant la Guerra Civil.

Així, per mitjà d'aquesta iniciativa, el règim, a més de satisfer les demandes constants de Hitler, podia alleujar les altíssimes taxes d'atur existents a l'Estat espanyol i accontentar els seus antics aliats amb la finalitat d'esperar obtenir-ne beneficis polítics després d'una guerra que en aquells moments semblava encarrilada per les potències de l'Eix.

Signat l'acord, es va començar a reclutar els treballadors que anirien a Alemanya. D'aquesta tasca se'n va encarregar l'*Organización Sindical Española*, l'únic sindicat legal del règim. Amb la finalitat de captar tants treballadors com els fos possible, es va promoure una campanya propagandística en què es prometien grans avantatges i unes excel·lents condicions laborals per tots aquells que decidissin anar-hi a treballar: vacances, permisos, assegurances, facilitats per enviar els guanys a les seves famílies, etc. No obstant això, en general, les condicions reals dels treballadors van distar molt de les promeses que els havien fet. Allotjats sovint en simples barraques amb unes condicions generalment precàries, els treballadors van ser sotmesos a dures condicions de treball en les empreses alemanyes. Molts d'ells van morir malalts, d'altres van ser víctimes dels bombardejos que patia Alemanya en mans dels Aliats. Tot plegat, mentre el règim franquista distorsionava i amagava la informació a la ciutadania espanyola i a les famílies dels treballadors.

Qüestions:

- Elaboreu la [fitxa](#) d'identificació i anàlisi del document.
- Digueu perquè creieu que somriuen els treballadors que marxen (homes de la dreta).
- Identifiqueu els elements que ens permeten afirmar que els treballadors en qüestió marxen a Alemanya.
- Accediu a l'aplicació [Arxius en línia](#) i seguïu els passos següents:
 - Seleccioneu l'opció *Cerca Avançada*.
 - Al camp *Tipus de document*, seleccioneu *Fotografies*.
 - Al camp *Centre*, seleccioneu *Arxiu Nacional de Catalunya*.
 - Al camp *Codi de fons*, introduïu: *ANC1-42*.
 - Al camp *Codi del document*, introduïu: Des de *9678* fins a *9690*.
 - A l'apartat *Presentació del resultat de la cerca*, seleccioneu l'opció *Galeria d'imatges*.
 - Premeu *Cercar*

Per continuar indagant:

Fonts arxivístiques

Documents no textuais

Acomiadament a l'estació de França de sis-cents productors de Barcelona que marxen a treballar a Alemanya. 27 de novembre de 1941. ANC1-42-N-9679.

Acomiadament a l'estació de França de sis-cents productors de Barcelona que marxen a treballar a Alemanya. 27 de novembre de 1941. ANC1-42-N-9680.

Acomiadament a l'estació de França de sis-cents productors de Barcelona que marxen a treballar a Alemanya. 27 de novembre de 1941. ANC1-42-N-9681.

Acomiadament a l'estació de França de sis-cents productors de Barcelona que marxen a treballar a Alemanya. 27 de novembre de 1941. ANC1-42-N-9687.

Acomiadament a l'estació de França de sis-cents productors de Barcelona que marxen a treballar a Alemanya. 27 de novembre de 1941. ANC1-42-N-9690.

Altres fonts

Bibliografia

DE RIQUER, Borja. La dictadura de Franco. Barcelona: Crítica, 2010.

RODRÍGUEZ JIMÉNEZ, José Luis. Los esclavos españoles de Hitler: la historia de los miles de españoles enviados a trabajar a la Alemania nazi. Barcelona: Planeta, 2002.

Articles

HEINE, Hartmut. "El envío de trabajadores españoles a la Alemania nazi, 1941-1945". *Migraciones y exilios*. (2006), núm. 7, p. 10. Disponible a: http://www.aemic.org/assets/articulos/129/original/Hermut_Heine_-_Migraciones_y_Exilios_7_-_2006.pdf?1283253375. [Consulta: 24-11-2016].

Altres recursos

Espanya. Decreto por el que se crea una Comisión interministerial permanente para el envío de trabajadores españoles a Alemania, en cumplimiento del Acuerdo hispano-alemán. *Boletín Oficial del Estado*, n. 248, p. 6772-6773. Disponible a: <https://www.boe.es/datos/pdfs/BOE//1941/248/A06772-06773.pdf>. [Consulta: 24-11-2016].